

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน

ภาวิณี พรหมบุตร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

พ.ศ. 2556

Copyright by Mahidol University

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน

FACTORS RELATED TO STRESS OF FAMILY CAREGIVER OF PATIENTS WITH STROKE AT HOME

ภาวิณี พรหมบุตร 5437872 RACN/M

พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : นพวรรณ เป็ชชื้อ, Ph.D. (NURSING), สมนึก สกุดหงส์โสภณ, Ph.D. (NURSING)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบุคคล ระหว่างบุคคล สังคม และ วัฒนธรรมกับความเครียดในญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้าน กลุ่มตัวอย่างคือ ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่บ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชนในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 209 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง เก็บข้อมูล (ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2555) โดยการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติบรรยายและสถิติสหสัมพันธ์แบบสเปียร์แมน

ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างญาติผู้ดูแลส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 82.4) อายุเฉลี่ย 51.61 ± 14.43 ปี (พิสัย 15 - 83 ปี) สถานภาพสมรสคู่ (ร้อยละ 78.89) ได้รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 67.89) มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 59.30) ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม (ร้อยละ 62.81) และนับถือศาสนาพุทธทศกราย ญาติผู้ดูแลมีการรับรู้สมรรถนะตนเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 23.65$, $SD = 4.43$) สัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วย ญาติผู้ดูแลและครอบครัวอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 54.20$, $SD = 12.96$) ความเชื่อเกี่ยวกับบาปบุญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 45.42$, $SD = 6.92$) และผู้ป่วยมีความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 9.19$, $SD = 6.96$) ในขณะที่แรงสนับสนุนทางสังคมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 32.73$, $SD = 10.36$) สถานการณ์ที่ญาติผู้ดูแลให้การดูแลผู้ป่วยมากที่สุด คือการรับผิดชอบค่าอาหาร (ร้อยละ 92.96) ญาติผู้ดูแลส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 84.92) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่าความเครียดมีความสัมพันธ์กับ การรับรู้สมรรถนะตนเองของญาติผู้ดูแล ($r = -.400$, $p < .001$), ความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันของผู้ป่วย ($r = -.471$, $p < .001$), สัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วย ญาติผู้ดูแลและครอบครัว ($r = -.466$, $p < .001$) และแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว ($r = -.161$, $p = .023$)

ผลการศึกษานี้มีข้อเสนอแนะต่อพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชนในการให้การดูแลญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวันต่ำ โดยประเมินการรับรู้สมรรถนะตนเองของญาติผู้ดูแล ส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว และแรงสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัว เพื่อลดความเครียด รวมทั้งส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตของญาติผู้ดูแล

คำสำคัญ : ความเครียด / ญาติผู้ดูแล / โรคหลอดเลือดสมอง / บ้าน / ระบบนิเวศวิทยา

FACTORS RELATED TO STRESS OF FAMILY CAREGIVER OF PATIENTS WITH STROKE AT HOME

PAVINEE PROMBUT 5437872 RACN/M

M.N.S. (COMMUNITY HEALTH NURSE PRACTITIONER)

THESIS ADVISORY COMMITTEE: NOPPAWAN PIASEU, Ph.D. (NURSING),
SOMNUK SAKULHONGSOPON, Ph.D. (NURSING)**ABSTRACT**

This study aimed to examine relationships of the personal, interpersonal, social, and cultural factors and stress in family caregivers of patients with stroke at home. Through purposive sampling, the sample included 209 family caregivers of patients with stroke residing in communities of a province in northeastern Thailand. (Between November and December 2012), data were collected by interview from the questionnaire, and were then analyzed using descriptive statistics and Spearman Rank Correlation.

Results revealed that the majority of the sample were female (82.4%) with mean age of 51.61 ± 14.43 years, ranging from 15-83 years. Most of them were married (78.89%), obtained primary education (67.89%), had low income (59.3%), and were farmers (62.81%). All were Buddhist. The sample had perception of self efficacy (mean = 23.65, SD = 4.43), family relationship (mean = 54.20, SD = 12.96), belief in Buddhist doctrine (mean = 45.42, SD = 6.92), and ability for daily living (mean = 9.19, SD = 6.96) at a high level, while social support (mean = 32.73, SD = 10.36) were at moderate level. The most frequent responsibility of the sample was food expenditure (92.96%). Most of the caregivers (84.92%) had a low level of stress. Correlational analysis revealed that factors associated with stress were self efficacy ($r = -.400$, $p < .001$), ability for daily living ($r = -.471$, $p < .001$), family relationship ($r = -.466$, $p < .001$) and social support from family ($r = -.161$, $p = .023$).

The results suggest that community nurse practitioners provide care for family caregivers, particularly those who take care of patients with low ability for daily living by assessing caregivers' self efficacy, enhancing family relationships, and family support to reduce stress and improve health and quality of life for them.

**KEY WORDS: STRESS / FAMILY CAREGIVER / STROKE / HOME /
ECOLOGICAL SYSTEM**

145 pages